
Betænkning afgivet af Retsudvalget den 8. maj 2008

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger m.v.) [af justitsministeren (Lene Espersen)]

1. Ændringsforslag

Dansk Folkeparti har stillet 1 ændringsforslag til lovforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 27. februar 2008 og var til 1. behandling den 11. marts 2008. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høring

Lovforslaget bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1492/2007 om begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger. Betænkningen har været sendt i høring, og justitsministeren sendte den 3. december 2007 betænkningen til udvalget, jf. alm. del – bilag 29. Den 27. februar 2008 sendte justitsministeren de indkomne hørings svar og et notat herom til udvalget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 5 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret. Et af udvalgets spørgsmål og ministerens svar herpå er optrykt som bilag 2 til betænkningen.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (V, S, SF, KF, RV og EL) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget finder, at der skal være en balance mellem muligheden for at varetægtsfængsle og retsforfølge og hensynet til den person, der lever med en langvarig sigtelse.

Det er forbundet med stor psykisk belastning at være varetægtsfængslet eller have en langvarig sigtelse hængende over hovedet på grund af den usikkerhed, der er forbundet med det. Varetægtsfængslede står i et socialt vakuum, hvor de ikke har ret til sociale handlingsplaner og ikke modtager megen undervisning eller beskæftigelse. Fra et resocialiserings synspunkt er det ikke opløftende.

Socialistisk Folkeparti er derfor tilfreds med, at der med lovforslaget sættes en tidsramme for varigheden af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger, men Socialistisk Folkeparti er bekymret

for muligheden for at fravige tidsrammerne, specielt når det handler om unge under 18 år, jf. ministerens svar på spørgsmål 5 optrykt som bilag 2 til betænkningen.

For unge under 18 år gælder, at der bør udvikles passende varetægtsurrogater, der passer til den aldersgruppe, da det særlig for unge må være en stor belastning at være varetægtsfængslet.

Socialistisk Folkeparti noterer med tilfredshed, at der er statistisk overvågning af fravigelserne af tidsrammerne, jf. ministerens svar på spørgsmål 1.

Et *mindretal* i udvalget (DF og NY) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det stillede ændringsforslag.

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldisflokkurinn og Sambandsflokkurinn var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Af et *mindretal* (DF), tiltrådt af et *mindretal* (NY):

Til § 1

1) I de under *nr. 10* foreslåede § 768 a, stk. 1 og 2, indsættes efter »omstændigheder,«: »herunder sigtelse for en forbrydelse omfattet af straffelovens 13. kapitel, undtagelsesfare, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, eller manglende medvirken til sagens opklaring fra sigtedes side,«.

[Fravigelse af de foreslåede tidsfrister for varetægtsfængsling i terrorsager m.v., i sager med undtagelsesfare eller i sager, hvor sigtede ikke medvirker til sagens opklaring]

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1

Den i lovforslaget foreslåede § 768 a har til formål at fastsætte tidsgrænser for, hvor længe en varetægtsfængsling kan opretholdes. Formålet er at begrænse den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslinger. Opretholdelse af varetægtsfængsling ud over de foreslåede tidsgrænser forudsætter, at der foreligger særlige omstændigheder. Vurderingen heraf skal bero på en konkret helhedsvurdering af sagens omstændigheder i hvert enkelt tilfælde. Ved rettens vurdering heraf må der bl.a. tages udgangspunkt i den anvendte fængslingsgrund.

Dansk Folkeparti mener, at der bør være mulighed for, at retten kan fravige tidsgrænserne for varetægtsfængsling, hvis sigtelsen lyder på en forbrydelse mod statens sikkerhed, f.eks. terrorisme. Dansk Folkeparti mener, at det er nødvendigt for Danmarks og danskernes sikkerhed, at man i alle sager om terror m.v. kan fravige tidsgrænserne, uden at der skal foretages en konkret vurdering af sagens omstændigheder i øvrigt.

Dansk Folkeparti mener endvidere, at tidsgrænserne bør kunne fraviges i tilfælde, hvor den varetægtsfængslede er udlænding, hvis der er risiko for, at den sigtede vil flygte ud af Danmark efter løsladelsen, med det resultat, at sigtelsen mod den pågældende ikke kan opretholdes.

Endelig bør det være muligt at fravige tidsgrænserne, hvis den varetægtsfængslede ikke medvirker til sagens opklaring, men bevidst forsøger at forhale sagen.

Dansk Folkepartis ændringsforslag indebærer, at de foreslåede tidsfrister for varetægtsfængsling kan fraviges i terrorsager m.v., i sager med unddragelsesfare og i sager, hvor sigtede ikke medvirker til sagens opklaring. Fravigelse af tidsfristerne i disse tilfælde gælder også for varetægtsfængslinger af unge under 18 år, jf. § 768 a, stk. 2.

Kim Andersen (V) Søren Pind (V) Karsten Nonbo (V) Peter Skaarup (DF) fmd.

Marlene Harpsøe (DF) Colette L. Brix (DF) Tom Behnke (KF) Vivi Kier (KF)

Naser Khader (NY) Karen Hækkerup (S) Magnus Heunicke (S) Mogens Jensen (S)

Julie Skovsby (S) Anne Baastrup (SF) nfm. Karina Lorentzen (SF)

Simon Emil Ammitzbøll (RV) Line Barfod (EL)

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldisflokkurin og Sambandsflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	47	Ny Alliance (NY)	3
Socialdemokratiet (S)	45	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Dansk Folkeparti (DF)	25	Siumut (SIU)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	23	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	17	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne	2
Enhedslisten (EL)	4	(UFG)	

Oversigt over bilag vedrørende L 78

Bilagsnr.	Titel
1	Kommenteret høringsoversigt og høringssvar, fra justitsministeren
2	Udkast til tidsplan over udvalgets behandling af lovforslaget
3	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
4	1. udkast til betænkning
5	2. udkast til betænkning
6	3. udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 78

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om statistik over sager, som fraviger overgrænsen, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm., om tidsgrænserne for varetægtsfængsling kan fraviges, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm., om tidsgrænserne for varetægtsfængsling skal kunne fraviges i alle tilfælde, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm. om tidsgrænser for varetægtsfængsling, når sigtede er udlænding, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm. om en præcisering af, i hvilke tilfælde domstolene kan fravige tidsgrænserne for varetægtsfængsling, til justitsministeren, og ministerens svar herpå

Et af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmålet er optrykt efter ønske fra SF.

Spørgsmål 5:

Kan ministeren præcisere, i hvilke tilfælde at domstolene kan fravige tidsgrænserne for varetægtsfængsling?

Svar:

Som anført i besvarelsen af spørgsmål nr. 2 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende lovforslaget kan de foreslåede frister for varetægtsfængsling fraviges, hvis retten finder, at der foreligger særlige (eller hvis den sigtede er under 18 år, helt særlige) omstændigheder, jf. forslaget til retsplejelovens § 768 a (lovforslagets § 1, nr. 10). Dette er udtryk for, at varetægtsfængsling efter udløbet af de foreslåede frister bør kræve en særlig begrundelse.

Som der nærmere er redegjort for i lovforslagets bemærkninger, beror det i hvert enkelt tilfælde på en konkret helhedsvurdering af sagens omstændigheder, om der er grundlag for at fravige de foreslåede frister for varetægtsfængslingens varighed. Ved rettens vurdering heraf må der bl.a. tages udgangspunkt i den anvendte fængslingsgrund.

De hensyn, der begrunder varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 (unddragelsesfare), og § 762, stk. 1, nr. 2 (gentagelsesfare), vil normalt være ved, indtil sagen er afsluttet. Det samme kan være tilfældet ved retshåndhævelsesarrest efter retsplejelovens § 762, stk. 2. Hensynet til retshåndhævelsen vil dog kunne svækkes, efterhånden som tiden går, og retten må derfor løbende vurdere, om der fortsat er grundlag for fængsling.

Ved varetægtsfængsling efter disse fængslingsgrunde indebærer kravet om særlige omstændigheder, at der må foretages en samlet vurdering med udgangspunkt i en skærpet vurdering dels med hensyn til de omstændigheder, der er omtalt i retsplejelovens § 768 (dvs. navnlig om efterforskningen fremmes med tilstrækkelig hurtighed), dels med hensyn til nødvendigheden af at opretholde fængslingen efter den anvendte fængslingsgrund.

Retten må i den forbindelse være særlig opmærksom på proportionalitetskravet efter retsplejelovens § 762, stk. 3, og navnlig ved fængsling efter § 762, stk. 1, nr. 1, om unddragelsesfare på muligheden for at anvende fængslingsurrogater efter § 765, f.eks. deponering af pas hos politiet.

Ved varetægtsfængsling efter § 762, stk. 1, nr. 3, om risiko for modvirkning af forfølgningen (såkaldt kollusionsfare) bygger kravet om særlige omstændigheder i princippet på de samme hensyn, men der kan her gøre sig særlige forhold gældende, fordi denne fængslingsgrund er nært knyttet til forløbet af efterforskningen, undersøgelsen og bevissikringen i sagen. Er efterforskningen afsluttet ved udløbet af den foreslåede frist for varetægtsfængsling, bør der således som anført i lovforslagets bemærkninger foreligge en betydelig risiko for kollusion af afgørende betydning for forfølgningen eller væsentlige hensyn til beskyttelse af vidner eller andre, for at der kan ske fortsat varetægtsfængsling.

Det er også ved fængsling efter § 762, stk. 1, nr. 3, centralt for vurderingen, om efterforskningen mv. fremmes med den fornødne hurtighed (jf. retsplejelovens § 768). Det må endvidere bl.a. tillægges vægt, om der gennem anteciperet bevisoptagelse (dvs. bevisoptagelse inden selve hovedfor-

handlingen) er mulighed for en bevissikring, der kan bringe grundlaget for varetægtsfængsling (kollusionsfaren) til ophør.

I alle tilfælde vil den kriminalitet, som sigtelsen angår, spille en betydelig rolle i vurderingen, således at fortsat varetægtsfængsling efter fristens udløb især kan komme på tale i alvorlige straffesager, dvs. i sager om alvorlig, personfarlig kriminalitet samt andre sager af særlig samfundsmæssig betydning, hvor den forventede straf vil være på flere års fængsel. Ved vurderingen af spørgsmålet om fængslingens opretholdelse ved den mest alvorlige kriminalitet, f.eks. i drabssager, de alvorligste narkotikasager m.v., vil således selve den grove kriminalitets karakter indgå i vurderingen af, om varetægtsfængslingen kan fortsætte ud over de foreslåede frister. Navnlig i tilfælde, hvor tiltale er rejst, og hvor der foreligger en mistanke af betydelig styrke, vil kriminalitetens karakter af en meget alvorlig forbrydelse kunne indgå som et væsentligt hensyn, der kan bevirke, at der må anses for at foreligge særlige omstændigheder, som kan begrunde fortsat fængsling ud over fristen.

Med hensyn til fortsat varetægtsfængsling af sigtede under 18 år ud over de foreslåede frister bemærkes, at dette som udgangspunkt beror på en konkret afvejning af de samme hensyn, som er anført ovenfor, men at vurderingen er yderligere skærpet, idet der skal foreligge helt særlige omstændigheder. Også i disse tilfælde må karakteren af kriminaliteten tillægges betydelig vægt, således at fortsat fængsling efter fristens udløb især kan komme på tale i meget alvorlige straffesager.